

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 338.48:330.341.1:35.072(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2025.3.9>

О. В. Щербаков

аспірант кафедри публічного управління та землеустрою
Класичного приватного університету
<https://orcid.org/0009-0007-5197-4146>

НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Стаття присвячена дослідженню напрямів та механізмів державної підтримки інноваційних проєктів у туристичній галузі України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови. Розглянуто ключові фактори, що обумовлюють актуальність інновацій у туризмі, зокрема антикризову підтримку економіки, збереження культурної спадщини, зміцнення ментального здоров'я населення, формування позитивного іміджу держави, відповідність міжнародним тенденціям тощо. Запропоновано модель державної підтримки у цій галузі, яка ґрунтується на принципах клієнтоорієнтованості, інноваційності, партнерства, цифровізації, сталості, адаптивності, автентичності, інклюзивності та синергії, що матиме актуальність і в контексті післявоєнної відбудови. Визначено пріоритетні види туризму для реалізації інноваційних проєктів у цій сфері: культурно-пізнавальний, зелений, лікувально-оздоровчий, реабілітаційний, інклюзивний та волонтерський. Охарактеризовано організаційні, технологічні, продуктові, фінансово-економічні та маркетингові форми реалізації інноваційних проєктів, а також визначено критерії їх ефективності: стратегічні, економічні, соціальні, інноваційні та екологічні. Особлива увага приділена ролі нормативно-правового, фінансового та організаційного забезпечення для розвитку туризму. Обґрунтовано, що ефективність державної підтримки залежить від комплексного підходу, що включає нормативно-правове регулювання, фінансові стимули (гранти, фінансування на засадах державно-приватного партнерства) та організаційні заходи (кластери, цифровізація, підготовка кадрів). Впровадження інноваційних форм, таких як туристичні кластери, цифрові платформи, smart-туризм та екотуризм, сприятиме диверсифікації економіки та формуванню позитивного туристичного іміджу України. Для максимальної ефективності необхідно враховувати ризики воєнного часу та розвивати співпрацю між державою, бізнесом, громадами та міжнародними партнерами й у подальшій перспективі післявоєнного відновлення. Встановлено, що інноваційні проєкти в туризмі мають потужний потенціал для забезпечення сталого соціального та економічного добробуту держави.

Ключові слова: інноваційні проєкти, туризм, державна підтримка, воєнний стан, післявоєнна відбудова, сталий розвиток.

Вступ. Під час воєнного стану в Україні та в умовах необхідності подальшої післявоєнної відбудови потужний потенціал можуть мати інноваційні проєкти в туризмі, які відіграють важливу роль у забезпеченні сталого соціального та економічного добробуту держави, відкривають нові можливості для збереження та популяризації української культурної

спадщини, розвитку малого бізнесу, створення нових робочих місць у туристичній та суміжних галузях, формування позитивного іміджу держави та її регіонів, відновлення та підтримки ментального здоров'я нації через такі актуальні у сучасних реаліях види туризму, як лікувально-оздоровчий, реабілітаційний, інклюзивний, зелений, волонтерський тощо. Крім того, інновації

у туризмі диверсифікують економіку, зменшуючи залежність від традиційних галузей, та підвищують інвестиційну привабливість держави, що є ключовим чинником для її післявоєнного відновлення та інтеграції у світовий простір.

Дослідження інноваційних проєктів у туризмі та їх державної підтримки в Україні є предметом уваги багатьох вітчизняних науковців. Серед українських вчених, які зробили значний внесок у цю сферу, зокрема досліджували інновації в туризмі, інноваційні технології та стратегії розвитку галузі, а також зачіпали питання державного регулювання та фінансування, можна виділити таких авторів, як: Т. Ткаченко, С. Мельниченко, В. Новіков, М. Бойко, Л. Ткачук, В. Сайчук, О. Давидова, Н. Власова, В. Смирнова, Н. Семенченко та ін.

Разом із тим, залишається актуальним комплексне дослідження напрямів та механізмів державної підтримки інноваційних проєктів у туристичній галузі України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови, а також важливим залишається пошук моделі державної підтримки, яка б ґрунтувалася на адаптивних до цих реалій принципах, визначенні пріоритетних видів туризму для реалізації інновацій, а також критеріях оцінки таких проєктів.

Метою дослідження є комплексне обґрунтування напрямів та механізмів державної підтримки та розвитку інноваційних проєктів в туристичній галузі в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Виклад основних результатів дослідження. В умовах воєнного стану та подальшої післявоєнної відбудови, зростаюча роль щодо підтримки та розвитку інноваційних проєктів у туристичній галузі обумовлена такими важливими чинниками:

- необхідність антикризової підтримки економіки – туризм може стати одним із напрямків активізації економічної діяльності та адаптації до сучасних викликів шляхом об'єднання зусиль різних суб'єктів туристичної галузі в умовах нестабільності в галузі, сприяючи додатково економічному зростанню також таких суміжних сфер, як транспорт (забезпечення роботи перевізникам, розбудова доріг, іншої транспортної інфраструктури), готельно-ресторанна сфера (забезпечення завантаженості закладів розміщення та закладів харчування), аграрний сектор (в частині розвитку зеленого туризму), сфера культури та дозвілля (підтримка культурних ініціатив, локальних ремесел), торгівля

(розвиток крафтових виробництв, продаж сувенірів, фермерських продуктів та ін.) тощо;

- важливість розподілу навантаження щодо фінансового забезпечення туристичної галузі між державою, місцевими органами влади, приватними підприємствами та міжнародними організаціями, що дозволяє зменшити навантаження на державний бюджет в умовах пріоритетності фінансування інших галузей в умовах воєнного стану, залучати додаткові ресурси на розвиток інновацій та забезпечувати сталість реалізації проєктів у кризових умовах, стимулювати державно-приватне партнерство, що прискорює поширення інновацій у туризмі та забезпечує реалізацію інтересів усіх учасників процесу;

- актуальність питання збереження та популяризації національної культурної спадщини як серед населення України, у т. ч. молодого покоління з метою переосмислення національної ідентичності, збереження українських традицій та звичаїв, так і серед іноземних туристів з метою зміцнення бренду Україна в світі, шляхом запровадження сучасних цікавих інноваційних форм і методів у туризмі (інтерактивні музейні експозиції; віртуальні платформи; крафтові екскурсії та майстер-класи; квести з елементами гейміфікації; подієвий туризм – ярмарки, тематичні фестивалі, локальні гастротури; формування історико-культурного бренду різних регіонів України);

- потреба в зміцненні сталого туристичного іміджу України на міжнародному рівні – інноваційні туристичні ініціативи демонструючи сучасність, творчість і здатність до адаптації і розвитку, можуть сприяти активному залученню туристів, іноземних інвесторів, партнерів, волонтерів з-за кордону;

- нагальність проблеми забезпечення належного рівня ментального здоров'я населення та соціальної згуртованості – внутрішній туризм, зокрема, зелений, реабілітаційний, лікувально-оздоровчий, волонтерський, етно- та арт-туризм, мають великий потенціал для психологічної реабілітації й зміцнення суспільних зв'язків;

- доцільність відповідності міжнародним трендам – з огляду на глобальні виклики галузі в цілому, а також євроінтеграційні прагнення України, реалізація інноваційних туристичних проєктів, що передбачають технологічні інновації, екологічну сталість, інклюзію та безпеку, є не тільки напрямком розвитку галузі,

а також вимогами сьогодення та глобальними тенденціями.

На думку І. Кудінової, чинником розбудови туристичної індустрії є саме інноваційний туристичний продукт, а серед інноваційних підходів в туристичному секторі України автор у тому числі відзначає: акцент на стійкий туризм, автентичність, пріоритетність внутрішнього туризму, розвиток зеленого та медичного туризму тощо [1].

Як зазначає І. Несторишен, можливість використання потенціалу туристичної галузі у післявоєнний період залежить від різних чинників, однак, ключовими з яких є розвиток інфраструктури, а також удосконалення інструментів взаємодії органів державного управління, органів місцевого самоврядування та туристичного бізнесу [2, с. 21], що є можливим саме при реалізації інноваційних проєктів у галузі.

При цьому А. Охріменко та І. Антоненко наголошують на необхідності врахування ризиків воєнного часу при реалізації інноваційних проєктів в сфері туризму (зокрема, серед них: скорочення персоналу, зменшення споживчого попиту, руйнування та втрата майна, складність довгострокового планування в умовах невизначеності тощо), а основними викликами є стимулювання підприємництва, збалансований розвиток туристичного потенціалу регіонів, швидке реагування на кризові ситуації та наслідки, спричинені воєнними діями [3].

Також, наприклад, О. Романенко та О. Яворська підкреслюють, що важливою передумовою для запровадження інновацій у туристичній сфері, а також безпосередньо реалізації інноваційних проєктів має бути їх відповідність вимогам екологічної та соціальної безпеки країни [4, с. 8], тобто вони мають базуватися на засадах сталого розвитку.

Враховуючі реалії сьогодення модель державної підтримки та розвитку інноваційних проєктів у туристичній галузі в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови в Україні (рис. 1) має ґрунтуватися на таких принципах:

- клієнтоорієнтованість – туризм має враховувати нові потреби споживача, які мають певні відмінності у порівнянні з пріоритетами довоєнного періоду (так, у цілому, змінився загальний портрет споживача туристичних послуг – переважаючи частину туристів становлять жінки та діти; у частині географії подорожей акценти зміщено на внутрішній туризм; тривалість поїздок скоротилась, і з огляду на це, ще більшої

актуальності набули тури вихідного дня, оскільки в умовах нестабільності велика частина подорожуючих надають перевагу недовгим подорожам та не від'їжджаючи далеко від свого місця перебування; з'явилися нові категорії туристів, серед яких ветерани, волонтери; метою подорожей для населення все більше стає перезавантаження та відновлення на протидію розважальним та культурно-пізнавальним функціям туризму);

- інноваційність – передбачає впровадження нових ідей, технологій та підходів у туристичній галузі з метою підвищення її ефективності, забезпечення належного рівня безпеки та конкурентоспроможності. Спектр запроваджених інновацій в галузі може охоплювати: технологічні інновації – цифрові платформи, VR-тури, інтерактивні карти та мобільні застосунки; продуктові – нові види послуг і маршрути, адаптовані до умов війни та післявоєнної відбудови (маршрути пам'яті, волонтерський туризм, екотуризм тощо); організаційні – ефективні моделі партнерства між державою, приватним сектором і місцевими громадами; соціальні – розвиток у межах туристичної галузі волонтерських, освітніх та культурних програм, які мають соціальну значущість для суспільства;

- партнерство – співпраця між різними суб'єктами туристичної галузі різних рівнів, зокрема, держави, органів місцевого самоврядування, приватного сектору, громадських організацій та міжнародних інституцій, у форматі різних організаційних форм (програм державно-приватного партнерства, туристичних кластерів, інкубаторів та акселераторів, туристичних хабів), що ґрунтується на поєднанні ресурсів і досвіду учасників і сприяє зниженню ризиків, підвищує ефективність проєктів, забезпечує сталий розвиток галузі у воєнний та післявоєнний період;

- цифровізація – активне впровадження сучасних інформаційних технологій у туристичну галузь (розвиток онлайн-платформ, використання мобільних застосунків, віртуальних сервісів для планування подорожей, цифрових інструментів моніторингу безпеки та аналітики туристичних потоків), що сприяє швидкій адаптації галузі до умов війни та післявоєнної відбудови, забезпечує зручність для туристів, підвищує конкурентоспроможність України на міжнародному ринку;

- сталість – передбачає розвиток туристичної галузі з урахуванням економічних,

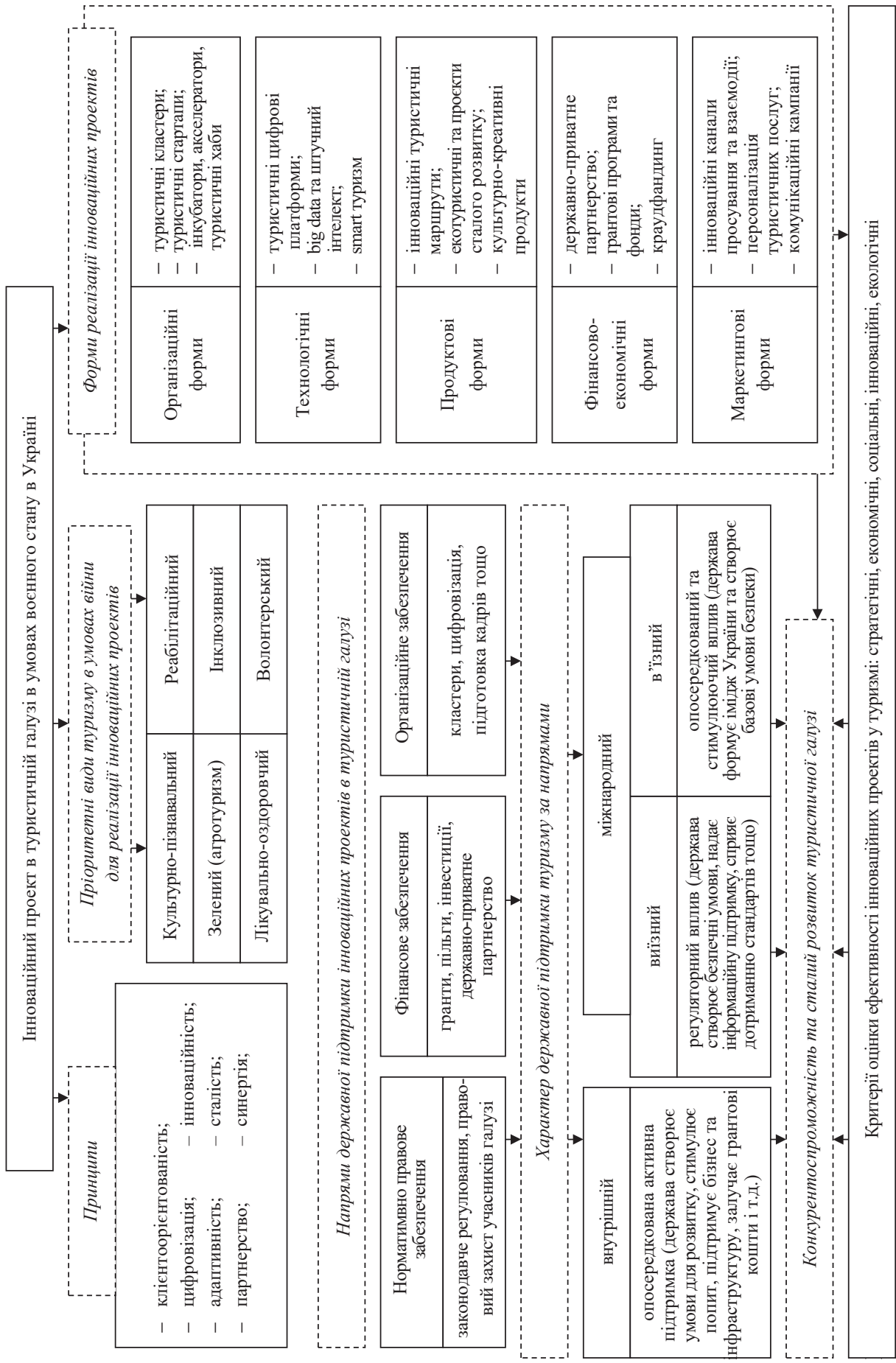

Рис. 1. Модель державної підтримки та розвитку інноваційних проектів у туристичній галузі в умовах воєнного стану в Україні

соціальних та екологічних аспектів (розвиток зеленого туризму, підтримка малих садиб, збереження природних парків й інших природних локацій), що забезпечує її довготривалу життєздатність та означає раціональне використання природних і культурних ресурсів, збереження навколишнього середовища, підтримку місцевих громад і створення стабільних робочих місць, що в результаті сприяє балансу між інтересами держави, бізнесу, суспільства та навколишнього середовища, підвищує привабливість України як безпечної та відповідальної туристичної дестинації у воєнний та післявоєнний період;

– адаптивність – перебудова туристичної галузі до реалій сьогодення та швидке реагування на виклики сьогодення (переорієнтація із виїзного туризму на внутрішній, підтримка та розвиток коротких маршрутів і доступних подорожей «вихідного дня», безпечних маршрутів у відносно безпечні регіони, залучення переселенців до створення локальних туристичних продуктів з метою забезпечення належного рівня зайнятості в галузі, створення пільгових програм відпочинку для ветеранів та родин військових та ін.), що дозволяє галузі залишатися життєздатною, гнучко реагувати на виклики війни та забезпечувати соціально-економічну підтримку регіонів;

– автентичність – збереження та популяризація унікальної культурної, історичної та природної спадщини України як основи туристичних продуктів, розвиток турів і маршрутів, що відображають місцеву ідентичність, традиції та особливості регіонів, підтримку народних ремесел, гастрономії, культурних практик і об'єктів нематеріальної спадщини, що у воєнний та післявоєнний період сприяє зміцненню національної єдності, формуванню позитивного іміджу України у світі та розвитку сталого внутрішнього туризму;

– інклюзивність – створення туристичних продуктів і послуг, доступних для всіх вразливих категорій населення (у т. ч. для осіб з інвалідністю, маломобільними групами, літніми людьми та сім'ями з дітьми), адаптація інфраструктури (пандуси, доступні санвузли, спеціальні транспортні засоби), розвиток програм реабілітації військових і ветеранів та пільгових програм відпочинку для членів їх родин, що сприятиме соціальній рівності, розширенню залученої аудиторії туристів і формуванню позитивного іміджу України як доступної туристичної дестинації;

– синергія – об'єднання зусиль різних учасників задля підтримки та відновлення туристичного сектору (державних органів, бізнесу, громад, наукових і освітніх установ, громадських організацій тощо) для досягнення більшого ефекту, ніж кожен учасник міг би отримати самостійно, що проявляється через спільно реалізовані проекти, обмін досвідом і ресурсами, координацію дій та взаємну підтримку, що в результаті дозволяє підвищити ефективність, інноваційність і стійкість туристичних ініціатив, сприяє оптимальному використанню ресурсів, розвитку партнерських мереж та формуванню стабільної та конкурентоспроможної туристичної галузі.

Серед широкого розмаїття існуючих видів туризму в умовах воєнного стану в Україні пріоритетними для реалізації інноваційних проектів в сфері туризму та напрямки державної підтримки стають:

– культурно-пізнавальний (відвідування музеїв, історичних пам'яток, культурних подій, фестивалів для ознайомлення з історією, мистецтвом, традиціями України) – державна підтримка реалізується через фінансування реставраційних робіт пам'яток, залучення міжнародних та виділення внутрішніх грантів на розвиток культурних маршрутів, підтримку національних і регіональних фестивалів, створення безпечної інфраструктури для туристів;

– зелений або агротуризм (відпочинок у природних локаціях, сільській місцевості, знайомство з фермерськими господарствами та їх крафтовою продукцією, екотури, пет-терапія, гарденотерапія тощо) – реалізація програм підтримки сільських громад, виділення та залучення грантових коштів для розвитку агротуризму, надання субсидій на облаштування зелених садиб, розвиток екоінфраструктури, маркетинг та просування екологічних маршрутів;

– лікувально-оздоровчий (подорожі з метою відновлення здоров'я, оздоровчі програми, відвідування санаторіїв, спа-центрів, курортів) – підтримка медичних і реабілітаційних центрів, забезпечення санітарної та безпекової інфраструктури, створення програм пільгового відпочинку для внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, військових та членів їх родин;

– реабілітаційний (програми для відновлення після травм, хвороб або психологічних травм, у тому числі спричинених бойовими діями, зокрема, програми, які включають елементи психологічної, арт-терапії, спа-реабілітації тощо) – підтримка та розвиток у туристичних

місцевостях центрів психологічної та фізичної реабілітації, які поєднують терапію та туризм, програм для ветеранів та постраждалих цивільних;

- інклюзивний (туризм, доступний для всіх категорій населення: людей з інвалідністю, маломобільних груп, літніх, сімей з дітьми та ін.) – розробка стандартів доступності інфраструктури, грантове фінансування адаптації туристичних об'єктів (пандуси, доступні санвузли), розвиток спеціальних маршрутів і сервісів для різних груп подорожуючих;

- волонтерський (подорожі з метою участі у волонтерських проєктах, допомоги громадам у відновленні інфраструктури, участі у культурних або екологічних ініціативах) – координація з місцевими органами влади, гранти на волонтерські проєкти, спрощення логістики та процедури перебування на території України, підтримка безпеки учасників.

Державна підтримка інноваційних проєктів є дуже важливою в таких напрямках, як:

- нормативно-правове забезпечення (удосконалення правової бази, зокрема, на національному рівні відсутнє регулювання окремих видів туризму, наприклад, суб'єктів діяльності зеленого туризму);

- фінансове забезпечення (гранти, субсидії, податкові пільги та компенсації, пільгове кредитування, залучення міжнародної технічної допомоги, розвиток механізму державно-приватного партнерства, активізація залучення приватних інвестицій, краудфандинг тощо);

- організаційне забезпечення (розвиток та підтримка туристичних кластерів, цифровізація галузі, концентрація на пріоритетних видах туризму, необхідних у сучасних реаліях, взаємодія сфери освіти та бізнесу у частині підготовки кадрів для туристичної галузі).

Державна підтримка туризму за видами туризму при цьому має такий характер:

- внутрішній туризм – опосередкована активна підтримка, тобто держава створює умови для розвитку цього напрямку, стимулює попит на туристичні послуги, підтримує бізнес та інфраструктуру, залучає грантові кошти і т. д. Зокрема, держава сприяє реалізації ініціатив, що розвивають локальні туристичні маршрути, етно- та екопроєкти, культурні та освітні програми з туризму. У т. ч. це може включати фінансування інфраструктурних об'єктів, підтримку стартапів у сфері туризму, надання грантів громадам. Також держава стимулює попит

на внутрішні подорожі через інформаційні кампанії, зокрема, програми популяризації культурної спадщини тощо;

- виїзний туризм – держава здійснює регуляторний вплив та створює безпечні умови, надає інформаційну підтримку, сприяє дотриманню стандартів;

- в'їзний туризм – опосередкований та стимулюючий вплив, держава формує імідж України та створює базові умови безпеки.

Серед форм реалізації інноваційних проєктів у туристичній галузі, на підтримку яких має бути спрямована державна підтримка можна виділити такі:

- організаційні форми: туристичні кластери – добровільні об'єднання суб'єктів туристичної діяльності (бізнесу, громад, органів влади, освітніх і культурних установ), створені з метою підвищення конкурентоспроможності регіону (національний проєкт «Туристичні кластери 300+»); туристичні стартапи – інноваційні малі підприємства, які розробляють нові продукти, сервіси або технології (проєкти TripMyDream, Karpaty. in. ua); інкубатори, акселератори, туристичні хаби – організаційні структури, які забезпечують підтримку розвитку стартапів і туристичних ініціатив через навчання, менторство, фінансування та спільні проєкти (проєкти YEP! Incubator, SET Accelerator, iHUB, Tourism Hub Ukraine);

- технологічні форми: туристичні цифрові платформи – онлайн-сервіси або інтегровані системи, що поєднують туристичні послуги (бронювання, маршрути, транспорт, події, відгуки, оплати) для автоматизації взаємодії між туристами, бізнесом і державою та з метою формування єдиного цифрового простору туризму (проєкти TripMyDream, Booking. com, Karpaty. in. ua, Visit Ukraine Today, Ukraine. Travel); big data та штучний інтелект – AI-чат-боти для планування подорожей, системи аналітики, прогнозування сезонного попиту тощо; smart туризм – концепція управління туристичною діяльністю на основі цифрових технологій, даних і сталого розвитку (Smart-city проєкти у Львові та Києві, інтерактивні карти Полтавщини, QR-маршрути в Івано-Франківську);

- продуктові форми: інноваційні туристичні маршрути – нові або оновлені маршрути, створені з урахуванням сучасних потреб туристів, інноваційних технологій і культурних тенденцій (тематичні квести, віртуальна реальність, гастрономічні, етно- чи еко-маршрути);

екотуристичні та проекти сталого розвитку (еко-садиби та маршрути «зеленого туризму», волонтерські програми з екологічною складовою); культурно-креативні продукти – туристичні маршрути, що поєднують культурну спадщину з творчими індустріями – мистецтвом, ремеслами, фестивалями (мистецькі резиденції, етнофестивалі, майстер-класи з народного мистецтва тощо);

– фінансово-економічні форми: державно-приватне партнерство – співпраця держави та бізнесу у створенні, фінансуванні й управлінні туристичними проектами (реконструкція історичних об'єктів, створення туристичних кластерів, спільне управління курортами); грантові програми та фонди – фінансова підтримка туристичних ініціатив за рахунок міжнародних, державних або приватних донорів (Creative Europe, Horizon Europe, Український культурний фонд, USAID, House of Europe, Дія. Бізнес); краудфандинг – колективне фінансування туристичних ідей або проектів через онлайн-платформи шляхом внесків окремих громадян з метою залучення громади до розвитку туризму, підтримка ініціатив «знизу» (збори коштів на створення туристичних арт-об'єктів, відновлення садиб, запуск локальних екскурсій тощо);

– маркетингові форми: інноваційні канали просування та взаємодії, персоналізація туристичних послуг, комунікаційні кампанії (наприклад, проект Visit Ukraine – всеукраїнська громадська спілка, яка об'єднує представників туристичної трансформації України та надає послуги з відкриття туристично-інформаційних центрів, ведення сайту та соцмереж, де туристи можуть отримати корисну інформацію про подорожі Україною, проведення тематичних офлайн заходів, наприклад спільно з Державним агентством з розвитку туризму).

Як наслідок, все це впливає на позиції країни у рейтингу конкурентоспроможності у сфері подорожей та туризму (табл. 1).

У частині сталості туристичної галузі, то індикатори, які лягли в основу формування Індексу розвитку подорожей і туризму (Travel & Tourism Development Index) (блок Travel and tourism sustainability «сталість подорожей та туризму») увійшли такі показники, як: бізнес-середовище, безпека, здоров'я та гігієна, людські ресурси та ринок праці.

Вважаємо, критеріями оцінки ефективності інноваційних проектів у туризмі можуть стати:

– стратегічні критерії – оцінюють, наскільки проект відповідає довгостроковим цілям розвитку туризму в регіоні або країні (узгодженість з державними та регіональними стратегіями розвитку туризму, внесок у підвищення конкурентоспроможності туристичної дестинації, відповідність концепції сталого розвитку, підвищення привабливості бренду регіону та країни);

– економічні критерії – оцінюють фінансову доцільність і економічний вплив проекту (зростання доходів у туристичній сфері, ентабельність інвестицій в туристичну галузь, збільшення кількості туристів та витрат ними в регіоні, створення нових робочих місць у сфері туризму, обсяг залучених інвестицій (державних, приватних, міжнародних));

– соціальні критерії – оцінюють вплив проекту на місцеву громаду та туристів: покращення рівня Субіндекс С. я життя місцевого населення, розвиток локальної інфраструктури, підвищення рівня задоволення туристів, залучення місцевих жителів до участі у проекті, підтримка локальних культурних та ремісничих традицій;

– інноваційні критерії – оцінюють новизну та технологічну складову проекту (використання сучасних цифрових технологій, мобільні додатки), запровадження нових форматів туристичних продуктів (тематичні маршрути, smart туризм тощо), ступінь унікальності та конкурентних переваг, рівень впровадження інновацій у процеси управління та просування;

Таблиця 1

Складові Індексу конкурентоспроможності у сфері подорожей і туризму [5]

Індекс конкурентоспроможності у сфері подорожей і туризму		
Субіндекс А Нормативно-правова база у сфері туризму	Субіндекс В Туристичне бізнес-середовище та інфраструктура	Субіндекс С Людські, культурні і природні ресурси у сфері туризму
1. Державна політика і регулювання у сфері туризму 2. Екологічна стійкість 3. Рівень безпеки 4. Рівень охорони здоров'я і санітарії 5. Пріоритетність туризму	6. Інфраструктура авіатранспорту 7. Інфраструктура наземного транспорту 8. Туристична інфраструктура 9. Інфраструктура телекомунікацій 10. Цінова конкурентоспроможність	11. Людські ресурси 12. Рівень гостинності 13. Природні ресурси 14. Культурні ресурси

— екологічні критерії — оцінюють вплив проекту на довкілля та внесок у сталий розвиток (використання екологічно чистих технологій та ресурсів, збереження природних ресурсів і культурної спадщини, наявність екологічних сертифікатів або відповідності стандартам сталого туризму, впровадження практик зеленого туризму).

Висновки. В умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови України туристична галузь має значний потенціал для економічного зростання, соціальної згуртованості та зміцнення національної ідентичності завдяки реалізації інноваційних проєктів. Пріоритетними напрямками визначено культурно-пізнавальний, зелений, лікувально-оздоровчий, реабілітаційний, інклюзивний та волонтерський туризм, які відповідають сучасним потребам суспільства та міжнародним трендам. Ефективність державної підтримки залежить від комплексного підходу, що включає нормативно-правове регулювання, фінансові стимули (гранти, пільгове кредитування, державно-приватне партнерство) та організаційні заходи (розвиток кластерів, цифровізація, підготовка кадрів). Запропонована модель підтримки базується на принципах клієнтоорієнтованості, інноваційності, партнерства, сталості, адаптивності, автентичності, інклюзивності, цифровізації та синергії, що забезпечує конкурентоспроможність галузі. Впровадження інноваційних форм, таких як туристичні кластери, цифрові платформи, smart-туризм, екотуризм та культурно-креативні продукти, сприятиме

диверсифікації економіки, залученню інвестицій та формуванню позитивного туристичного іміджу України. Для досягнення максимальної ефективності необхідно враховувати ризики воєнного часу, а також розвивати співпрацю між державою, бізнесом, громадами та міжнародними партнерами.

Список використаної літератури:

1. Кудінова І. П. Інноваційний туристичний продукт як фактор розбудови туристичної індустрії. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2020. Вип. 12. № 2. С. 36–42.
2. Несторишен І. В. Інноваційний та проєктний менеджмент в туризмі. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2023. № 1 (7). С. 21–26.
3. Охріменко А., Антоненко І. Інноваційні проєкти розвитку суб'єктів туристичного та готельного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57.
4. Романенко О. О., Яворська О. Г. *Особливості інновацій в туризмі та індустрії гостинності. Інвестиції : практика та досвід*. 2018. № 8. С. 5–9.
5. World Economic Forum. Travel & Tourism Development Index 2024. Geneva: World Economic Forum, 2024. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_and_Tourism_Development_Index_2024.pdf
6. Дацук Ю. Фінансова підтримка культури, туризму та креативних індустрій в Україні: можливості та перспективи. *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики*. 2021. № 5. С. 620 – 630.

Shcherbakov O. V. Directions and mechanisms of public Administration for the development of Innovative tourism in Ukraine in the context of Post-war reconstruction

The article is devoted to studying the directions and mechanisms of state support of innovative projects in the tourism industry of Ukraine under the conditions of martial law and post-war reconstruction. Key factors determining the relevance of innovations in tourism are considered, including anti-crisis economic support, preservation of cultural heritage, strengthening of the population's mental health, formation of a positive state image, compliance with international trends etc. A model of state support in this area is offered, which is based on the principles of customer orientation, innovation, partnership, digitalization, sustainability, adaptability, authenticity, inclusivity and synergy, all of which will remain relevant in the context of post-war recovery. Priority types of tourism for the implementation of innovative projects in this sphere are identified: cultural and cognitive (sightseeing), green, medical and health, rehabilitation, inclusive, and volunteer tourism. The organizational, technological, product, financial and economic, marketing forms of innovative project implementation are characterized, and their effectiveness criteria are defined: strategic, economic, social, innovative, and ecological. Particular attention is paid to the role of regulatory, financial, and organizational support for tourism development. It is substantiated that the effectiveness of state support depends on a comprehensive approach that includes regulatory framework development, financial incentives (grants, public-private partnership funding), and organizational measures (clusters, digitalization, personnel training). The implementation of innovative forms will

contribute to economic diversification and the formation of a positive tourism image of Ukraine. For maximum effectiveness, it is necessary to consider the risks of wartime and develop cooperation between the state, business, communities, and international partners, particularly in the long-term perspective of post-war recovery. Innovative tourism projects have a powerful potential to ensure the state's sustainable social and economic well-being.

Key words: *innovative projects, tourism, state support, martial law, post-war reconstruction, sustainable development.*

Дата публікації: 30.09.2025